

JAK ZÍSKAT DO KNIHOVNIČKY NOVÉ KNIHY

Pokud to myslíme s rozvojem čtenářství opravdu vážně, nemůžeme se spokojit s několika otrhanými a věkovitými knihami, které vystavíme na poličce. Potřebujeme atraktivní, obnovovaný a funkční čtenářský koutek.

Získat knihy levně vypadá jako nadelší úkol. Přesto existuje řada možností, jak postupovat:

- * Publikace do knihovny mohou darovat rodiče dětí (např. jako „vstupenku“ na školní akci).
- * Knihy může půjčit či darovat učitel.
- * Mnohá nakladatelství poskytují školám slevy.
- * Všechny materiály v knihovně nemusí být knihy nebo drahé časopisy – učitel nebo žáci mohou vyhledat zajímavé články nebo krátké texty (povídky, pohádky) a jejich kopie zalaminovat.
- * Část knih si učitel vypůjčí ve školní nebo veřejné knihovně.
- * Děti mohou vyrábět své vlastní knihy či časopisy, které se stanou součástí knihovny.
- * Učitel nakupuje knížky v antikvariátech či na burzách knih – zde se najdou i nové publikace, kterým jejich první čtenáři už odrostli, ve školce může kniha ještě dlouho sloužit.
- * Učitel využívá výprodejů knih v knihovně.

Čtenářská místnost v MŠ Hlučín,
Severní

Čtenářský koutek tamtéž

Ve stejné MŠ je ještě další zákoutí pro čtenáře

Většina expertů doporučuje, aby třídní knihovničky obsahovaly jak stálou sbírku knih, která se nemění, tak i rotující část sbírky, kterou tvoří publikace z jiných zdrojů, např. ze školní nebo veřejné knihovny. Rotující část sbírky zůstává v knihovničce jen po určitý čas, kupř. v době, kdy se třída zabývá určitým tématem. Pokud má učitel omezené prostředky, je rotující část knihovny dobrou volbou.

JAK KNIHY VYBÍRAT

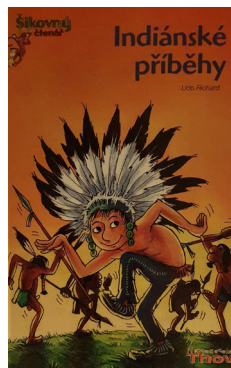
Výběr knih, které budou pro děti v předškolním věku atraktivní a vhodné, není snadný úkol. Řada učitelů si s ním neví rady. Každý rok se na trhu objevuje obrovské množství nových titulů pro děti, v nichž je obtížné se orientovat. Co je kvalitní literatura pro děti? Jaké knihy vybrat, aby se s nimi dobře pracovalo ve výuce a zároveň se líbily dětem? Které publikace přinášejí zajímavé poselství? Na tyto otázky se pokusíme odpovědět.

Učitel, jehož cílem je vybudovat u dětí vztah ke čtení a ke knihám, musí mít přehled o současné i tradiční dětské literatuře. Jeho zájem o novinky ze světa dětské literatury a ochota číst dětské knížky by měly být neutuchající. Měla by to být nejen příjemná povinnost, ale hlavně radost. Vždyť čtení dětských knih má podle Jen Robinsonové mnoho výhod:

KDE VZALI INDIÁNI OHEŇ?

Anotace:

Krátký příběh, který vypráví mýtus o tom, kde se vzal u indiánů oheň, jsme využily při projektu o indiánech. Vedle čtení příběhu dostaly děti spoustu informací o skutečném životě indiánů z jiných zdrojů. Některé aspekty tohoto příběhu trochu pokulhávají a my se na to děti ptáme (*Proč s sebou Kulhavá noha nesl nestvůry, které pochytil?*). Také dětem umožňujeme, aby se po dočtení vyjádřily, zda se jim vyprávění líbilo a zda nebyl jejich příběh z klíčových slov lepší. Na závěr lekce mohou děti vymyslet, jaké indiánské jméno by chtěly dostat. Výtvarné činnosti spojené s indiánskou tematikou vás také budou napadat zcela hladce. Kollegyně s dětmi např. vyráběly náčelnickou čelenku (každé dítě nakreslilo jedno pero).

Cíle:

- * Žáci na základě klíčových slov vymyslí vlastní příběh.
- * Porovnají svůj příběh s příběhem *Kde vzali indiáni oheň?*
- * Porozumí nosné myšlence příběhu.

Kniha: Richard, U.: *Indiánské příběhy*. Thovt, Praha 2008.

Pomůcky: barevné kopie ilustrace

EVOKACE

Na úvod rozdáme dětem barevnou kopii jedné ilustrace k příběhu *Kde vzali indiáni oheň?* z knihy *Indiánské příběhy* U. Richarda (viz s. 57).

Děti mají několik chvilky, aby si obrázek prohlédly a zamyslely se, o čem by mohl být příběh, který budeme číst. Doba na zkoumání obrázku by neměla být příliš dlouhá, protože děti se v tomto věku ještě nedokážou dlouho soustředit na úkol, při kterém nemohou nahlas říkat, co je napadá, nebo se ujistit, že správně pochopily zadání. Naším cílem je, aby si udělaly základní představu o prostředí a hlavní postavě příběhu. Po uplynutí doby na přemýšlení mohou děti sdílet své nápady se spolužáky.

Klíčová slova

Děti se rozdělí do skupin po dvou nebo po třech. V této fázi využíváme metodu *klíčová slova* a nabídneme dětem několik „klíčů“ k příběhu. Jedním z nich je název příběhu *Kde vzali indiáni oheň?*, dalšími jsou slova či sousloví, která zastupují skutečnosti, které hrají v příběhu klíčovou roli:

- * Kulhavá noha
- * oheň
- * tři překážky
- * náčelník

Úkolem dětí je ve skupinách vymyslet nějaký příběh. Klíčová slova dětem napovídají, kdo je hlavní postavou (malý indián Kulhavá noha, který má opravdu nemocnou nohu, jak je patrné i z obrázku), jaká je zápleтка příběhu (získat oheň), jaké peripetie bude muset hrdina zvládnout (tři překážky) a jaký bude závěr (stane se náčelníkem). Pomocí zpětné vazby oceňujeme všechny dobré nápady a zápletky, všechny dějové zvraty, které děti vymyslí. Při této aktivitě jsou zvýhodněny děti, kterým rodiče doma čtou a vyprávějí různé příběhy či historky – mají totiž představu, jak vypadá dobrý příběh, mohou se při vymýšlení spolehnout na svou zkušenost (třeba dopadne to dobře, protože je to příběh pro děti).

Dětem, které nemají s příběhy zkušenost, pomůžeme tím, že jim předem řekneme, z čeho se příběh skládá, a pomocí šály nebo delšího šátku jim předvedeme, co je to zápleтка (viz s. 91).

Nečekáme od dětí dokonalé příběhy a upozorníme je, že v češtině se slova ohýbají, takže mohou klíčová slova měnit (s náčelníkem, u ohně...).

Nutno podotknout, že díky obrázku a volbě klíčových slov se většina dětských příběhů opravdu přibližuje ději zvoleného příběhu.

Děti mohou své příběhy vyprávět jiné skupince, příp. i nahlas celé třídě. Je však třeba ohlídat, aby při této aktivitě nevyčerpaly všechny své síly a byly ještě ochotné naslouchat našemu *řízenému čtení*.

UVĚDOMĚNÍ SI VÝZNAMU INFORMACÍ

Řízené čtení

Níže uvedené otázky jsou nabídkou, ze které si citlivě vybíráme podle momentální situace ve třídě, nálady a energie dětí.

Kde vzali indiáni oheň?

Před mnoha a mnoha zimami, když ještě indiáni neznali oheň, žil u Medvědí řeky mladý náčelnický synek. Protože měl od narození jednu nohu kratší a kulhal, říkali mu všichni Kulhavá noha.

Všichni se mu smáli...

Otázky: *Za co se mu mohli smát? Vzpomenete si na situaci, kdy se někdo někomu smál?*

(vytváření souvislostí mezi textem a životem)

...a pokřikovali na něj: „S takovouhle nohou se nikdy nemůžeš stát naším náčelníkem!“

A tak Kulhavá noha utíkal do lesa, kde se učil docela sám všemu, co musí umět správný indián.

Tak se stal z Kulhavé nohy bezchybný střelec, nejlepší lovec a nejjudatnější válečník.

Otázka: *Co asi umí bezchybný střelec, nejlepší lovec a nejjudatnější válečník?*

(vyjasňování významu slov a sousloví)

Jednoho dne k němu promluvil moudrý kalous ušatý:

„Chceš se stát náčelníkem? Pak jdi za Matkou slunce, vezmi oheň a přines ho svému kmeni. Ale opatrně! Cesta je nebezpečná!“

Otázky: *Co myslíte, vydá se na cestu? Jaké překážky bude muset překonat?*

(předvídání, zapojení předchozích zkušeností)

A tak se Kulhavá noha vydal na cestu. Zanedlouho došel k hluboké propasti, která mu ale nenaháněla vůbec strach. Pokácel strom, směle po něm přešel a pokračoval dál ve své cestě.

Na prérii musel čelit tříhlavému chřestýši. Ale i tentokrát si věděl rady. Zkrotil hada holí a nacpal ho do pytle.

Otázka: *Proč nacpal chřestýše do pytle?*

(interpretace hrdinova chování)

Znenadání na něj zaútočil jednoooký sokol. Ale Kulhavá noha rychle popadl síť, hbitě ho spoutal a vzal s sebou.

Otázky: *Proč si bere s sebou i jednoookého sokola? Tahat dvě zavazadla... co myslíte? Připomíná vám to nějaký jiný příběh, který znáte?*
(interpretace hrdinova chování, vytváření souvislostí mezi texty)

Nakonec Kulhavá noha dorazil až k příbytku Matky slunce.
„Velice ti děkuji, že jsi pochytil tyhle nestvůry, aby už žádná z nich nemohla páchat žádné zlo,“ řekla.
„Vezmi si jako odměnu za své služby sluneční paprsek a dones ho svému kmeni.“
Kulhavá noha poděkoval Matce slunce a pospíchal směrem ke své vesnici.

Otázka: *Co se asi stane ve vesnici?*
(předvídání)

To bylo ale radosti, když Kulhavá noha přinesl svému lidu oheň. Nyní už mohli indiáni své úlovky opékat a vařit. A když nastaly studené zimní noci, už nemuseli více mrznout.
Indiáni slavili svátek ohně a z Kulhavé nohy udělali svého náčelníka: náčelníka Zlaté slunce!

Otázka: *Co se doopravdy stalo?*
(shrnování)

Zdroj: Richard, U.: *Indiánské příběhy*. Thovt, Praha 2008.

REFLEXE

Požádáme děti, aby se vrátily do skupinek, ve kterých vymýšlely svůj příběh podle klíčových slov, a sdílely, co si o příběhu myslí, jak se jim líbil. V tuto chvíli mají příležitost příběh ocenit, nebo naopak zkritizovat. Stává se totiž, že jejich původní text byl velmi dobrý, takže jsou z přečteného zklamané. Můžeme děti upozornit, že tento příběh je vlastně mýtus, ve kterém mnohé zůstává zahaleno tajemstvím, např. jak Kulhavá noha věděl, že s sebou má brát podivná zvířata, kterým čelil.

Druhým úkolem je porovnat vlastní a čtený příběh a najít nějakou shodu a rozdíl, jako třeba: náš indián se taky stal náčelníkem, my jsme mu všichni společně vymysleli jiné překážky. I při této činnosti mohou děti vyjadřovat své názory na příběh.